

1. Skjenketider og vold: En vurdering av artikkel fra SIRUS

05.10.2011

Aftenposten har på førstesiden og på to helsider oppslag om at en times reduksjon i skjenketid vil føre til en nedgang i volden på 17 %. Tallene er hentet fra en forskningsstudie gjennomført av SIRUS, som skal publiseres i tidsskriftet «Addiction». Forsknings- og analyseselskapet Menon Business Economics har, på oppdrag fra NHO reiseliv, gått gjennom studien, og finner at rapporten inneholder omfattende svakheter. Det pekes på tre problematiske sider ved studien:

1) Spuriøs korrelasjon og utelatte variable:

SIRUS sitt funn om at reduksjon i skjenketid fører til reduksjon i vold, kan være et resultat av at det er andre forhold som styrer voldsutviklingen, men som samtidig samvarierer med skjenketider.

For det første: SIRUS hevder selv at voldsproblemet ikke bare handler om alkoholinntak men om fortetning – jo flere folk i sentrum, desto høyere friksjon, og desto høyere sannsynlighet for vold. SIRIUS har kun tatt i bruk data for helgene, da det er høy tetthet av gjester. Dermed mister studien evnen til å vurdere betydningen av fortetning av gjester opp mot skjenketid. Ved også å se på ukedager ville man kunne ha luket ut effekten av gjestetetthet. Dersom redusert skjenketid ikke har noen signifikant effekt på vold i ukedagene er det indikasjon på at det er gjestetetthet og store ansamlinger av folk på små områder som driver volden og ikke skjenketid. Dette kan gi andre politikimplikasjoner enn det studien foreslår.

For det andre: Studien utelukker at det har funnet sted andre endringer på skjenkestedene enn reduksjon i skjenketid (changes on the premises). Dette er faktisk feil. Svært mange av de undersøkte byene har bl.a. deltatt i det NHO-initierte tiltaket «ansvarlig vertskap», som bl.a. handler om kursing av ansatte på serveringsstedene. Videre utelater de effekten av alle andre tiltak som de respektive kommunene har innført i sentrum generelt, som f.eks. omlegging av trafikkmønster i sentrum, samarbeid med drosje- og bussnæringen, synlig politi i gatene osv. osv. Når slike faktorer utelates oppstår det man på fagspråket kaller problemet med utelatte variabler.

2) Målemetode og kontrollgrupper:

SIRUS har valgt å kun se på kommuner som har innført reduksjon eller utvidelse av skjenketid. Men har med andre ord ikke sammenlignet med utviklingen eller svingningene i vold i kommuner uten endring; det mangler med andre ord en kontrollgruppe. Dette er særlig viktig for å identifisere om det har funnet sted endringer i voldsmønsteret over tid, som gjelder generelt for alle kommuner. Et alternativ til å også studere kommuner som ikke har hatt endring (uten treatment) er å kontrollere for hvilket år man ser på i studien. Dette er en enkel øvelse. Man introduserer enkelt og greit såkalte år-dummier i fast-effekt-modellen. Vi kan ikke se at forfatterne har gjort dette i denne studien. Ta et tenkt eksempel. I perioden 2000 – 2005 finner det sted en utvikling i samfunnet generelt som drar i retning av mer vold, samtidig velger flere kommuner å øke skjenketidene. I perioden 2006 -2010 blir befolkningen generelt mindre voldelig og samtidig velger flere kommuner å redusere skjenketidene.

Konsekvensen er at man fanger opp utviklingstrekk som ikke har noe med skjenketider å gjøre. Symmetrien i sammenhengen, i form av at volden synker når skjenketiden innskrenkes og at den økes når skjenketiden utvides, kan faktisk skyldes at man har fanget opp en felles bakenforliggende årsak snarere enn årsak-virkning mellom skjenketider og vold. Politiets statistikker viser nettopp en større nedgang i registrerte voldsepisoder i 2008 på nasjonalt nivå, samme år som mange av byene innførte reduksjon i skjenketid. Dette ville man ha funnet ut dersom man enten hadde studert de kommunene som ikke hadde noen endring i skjenketid eller tok høyde for årstall i studien.

3) Måling og registrering av voldsepisoder:

Studien har brukt politiets registrerte voldsanmeldelser som datagrunnlag. Som politiet selv gjør oppmerksom på («Kriminaliteten i Oslo», Strategisk stab, Oslo politidistrikt, januar 2011) påvirkes endringer i den registrerte kriminaliteten også av andre faktorer enn reelle endringer i kriminalitetsbildet. Her pekes det blant annet på

- omlegging av datasystem for straffesaker i 1995, 2000 og 2002 som gjør det vanskelig å sammenligne utviklingen over tid,
- anmeldeshyppigheten hos publikum, kontrollaktivitet, aksjoner og prosjekter hos politiet og andre instanser.
- Dessuten tok man i 2006 ut kategorien "familievold" av voldsstatistikken, slik at en viss andel av nedgang i voldsstatistikken skyldes endring i definisjonene.

Dette kan bidra til å redusere både studiens begrepsvaliditet og reliabilitet, fordi operasjonaliseringen av vold praktiseres ulikt mellom politidistrikter og er endret over tid, og fordi registreringen av vold påvirkes av utenforliggende faktorer. Disse måleproblemene gjør at statistikkgrunnlaget er for usikkert til at det er tilrådelig å trekke presise konklusjoner basert på det. Samtidig bør det presiseres at svakheten i måling av vold kun er å anse som kritiske dersom de påvirker kommunene med endringer ulikt fra andre kommuner.